

Henryk Duszyński-Karabas
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Księgi metrykalne parafii prawosławnych na Kujawach i ziemi dobrzyńskiej z przełomu XIX i XX wieku jako źródło badań socjoonomastycznych

Księgi metrykalne stanowią cenne źródło badań naukowych. O ich znaczeniu pisał już w 1920 roku Kazimierz Dobrowolski (1920). Metrykalia wykorzystywane są m.in. przez historyków, demografów, biografistów, genealogów (Kotecki 2009). Z kolei przez onomastów akta metrykalne zostały docenione jako źródło bogatego materiału w latach 60. XX wieku (Klisiewicz 1983). Najdawniejsze księgi służą badaniom procesów nazwiskotwórczych na określonym terytorium i w określonym czasie. Na ten fakt zwróciła uwagę Jolanta Fiszbak, która dowiodła, iż dokumenty kościelne „umożliwiają obserwację procesów powstawania, stabilizowania się i ustalania protonazwiska w funkcji podstawowego elementu identyfikacyjnego człowieka – współcześnie rozumianego nazwiska” (Fiszbak 1997, 134). Uwaga ta dotyczy oczywiście ksiąg powstałych w okresie tworzenia się nazwiska. Księgi z lat późniejszych, z XIX i początku XX wieku, czyli wytworzonych w latach, kiedy nazwiska były kategorią względnie ustabilizowaną, pomocne są w badaniu wpływu urzędów państw zaborczych na zapis imion i nazwisk, m.in. obserwacji procesów substytucyjnych, obejmujących przystosowywanie nazw polskich do niemieckiego czy rosyjskiego systemu językowego czy różnic w zapisie tych samych antroponimów. Akta metrykalne pozwalają na ustalenie podstawowych typów motywacyjnych nazw, najbardziej produktywnych sufiksów, a także określenie wzajemnych wpływów językowych w antroponimii badanego obszaru.

Materiał zawarty w księgach metrykalnych wykorzystywany jest również w badaniach socjolingwistycznych. Józef Bubak stwierdza, iż dla socjolingwistów metrykalia są mało przydatne ze względu na to, iż nie zawierają szer-

szych kontekstów, które pozwalałyby ujawnić pozajęzykowe czynniki mające wpływ na kształtowanie się nazwisk (Bubak 1986, 36). Pomimo to z książek można wyczytać inne dane: pochodzenie danej osoby, jej status społeczny, zajęcie (zawód), wiek osób zaślubionych oraz zmarłych, przyczyny śmierci itp. Można nawet dokonać próby wskazania motywacji decydujących o wyborze imienia na chrzcie przez rodziców, a także przez osoby dorosłe w wypadku konwersji na prawosławie. Zdaniem Krzysztofa Snarskiego, badającego dokumenty dotyczące suwalskich starowierców, „akta stanu cywilnego są doskonałym początkiem historyczno-archiwalnej podróży w czasie, dla poznania życia osób, rodzin, a także zrozumienia procesów społecznych zachodzących we wspólnotach staroobrzędowców na Suwalszczyźnie” (Snarski 2010, 66). To trafne spostrzeżenie odnieść można również do dokumentów innych grup wyznaniowych i narodowościowych.

Dorobek polskich onomastów w zakresie wykorzystania akt metrykalnych w charakterze źródeł materiału badawczego jest bardzo bogaty. Warto wymienić tutaj publikacje Zofii Abramowicz (2010), Moniki Kresy (2011, 2013), Joanny Kuć (2011), Leonardy Dacewicz (2012, 2013, 2015a, 2015b), Marzeny Guz (2013, 2014), Anny Kuchty (2013), Aleksandry Kulupy (2010), Michała Mordania (2012), Anny Nikitiuk (2014), Elżbiety Rudnickiej-Firy (2013), Marzanny Anny Słaby (1999), Małgorzaty Stachurskiej (1994), Lidii Bożeny Sudakiewicz (2011-2012), Jarosława Szuty (2014), Agnieszki Zielińskiej (2012), Teresy Pluskoty (2009, 2015), Ewy Majewskiej (2013a, 2013b, 2014), Marioli Abkowicz (2008) i in. Prace te poświęcone są imiennictwu różnych grup etnicznych, narodowościowych i wyznaniowych. Problem związków między onomastyką a socjologią poruszany jest m.in. w artykułach Katarzyny Skowronek (2013), Sylwii Iglewskiej (2015), Henryka Borka (1978).

W swoich badaniach wykorzystuję materiał źródłowy pochodzący z II połowy XIX i początków XX wieku. Są to akta metrykalne parafii prawosławnych działających na terenie Kujaw wschodnich i ziemi dobrzyńskiej, przechowywane w Archiwum Państwowym w Toruniu, Oddział we Włocławku. Badam antroponimię czterech parafii: we Włocławku, w Rypinie, Aleksandrowie Kujawskim i Lipnie. W niniejszym wystąpieniu zwrócę uwagę na fakt, że księgi metrykalne są interesującym obiektem badań socjoonomastycznych. Skoncentruję się na problematyce nadawania imion dzieciom oraz zmiany imion konwertytów.

Księgi metrykalne prowadzono w formie tabelarycznej lub narracyjnej (opisowej). Akta z formularzami drukowanymi w postaci tabel występują często w dwóch egzemplarzach, jeden z nich to oryginał (unikat), a drugi to kopia

(duplikat). Każda księga składa się z trzech części: aktów urodzeń, małżeństw i zgonów.

Zapisy w formie tabelarycznej¹ uporządkowane są zgodnie z poszczególnymi rubrykami. Część zawierająca metryki urodzeń liczy siedem kolumn, w których podane są następujące dane: data urodzenia i data chrztu dziecka, jego imię, dane rodziców (zawód lub stanowisko ojca, imiona, imiona odojcowskie i nazwisko obojga rodziców, niekiedy też nazwisko rodowe matki, wyznanie), dane rodziców chrzestnych (funkcje lub zajmowane stanowiska, imiona, imiona odojcowskie i nazwiska), dane osoby udzielającej chrztu, podpisy świadków. Należy zaznaczyć, iż w księgach chrztów zamieszczano też przypadki konwersji na prawosławie. W takich wypadkach zamiast rodziców chrzestnych występowały świadkowie.

Część druga księgi zawiera akta małżeństw. Formularz składa się z dziewięciu kolumn z następującymi danymi: miesiąc i dzień sporządzenia aktu, informacje o parze młodej (imię, imię odojcowskie, nazwisko, stanowisko/pochodzenie, wyznanie oraz stan cywilny), wiek pana młodego i panny młodej, nazwisko duchownego, który udzielił ślubu, dane o świadkach (dwoje świadków ze strony pana młodego i dwoje ze strony panny młodej), podpisy.

W formularzach trzeciej części, dotyczącej zgonów, zawarte są następujące informacje: data śmierci i data pogrzebu, dane zmarłego (zawód lub pochodzenie, imię, imię odojcowskie i nazwisko), wiek osoby zmarłej, przyczyna śmierci, dane osoby, która spowiadała i udzielała ostatniego namaszczenia, dane duchownego, który dokonał obrzędu pogrzebowego oraz nazwa cmentarza, na którym pochowano zmarłego.

Na końcu każdej księgi zamieszczano tabelę, w której dokonywano podsumowania danego roku. Duchowni odnotowywali, ile osób zostało ochrzczonych (w trzech rubrykach: z podziałem na płęć męską, żeńską oraz łącznie), ile zmarło (z podziałem na płęć oraz łącznie), ile zawarło związek małżeński. W osobnej kolumnie można znaleźć dane, ile osób zmarło w poszczególnych przedziałach wiekowych, tzn. do pierwszego roku życia, następnie od roku do pięciu lat i tak dalej aż do przedziału wiekowego 80–85. Tutaj również odnotowywano liczbę zmarłych najpierw osobno dla płęć męskiej, osobno dla żeńskiej, a potem łącznie.

Inaczej wyglądają księgi prowadzone w układzie narracyjnym. Z uwagi na rozbudowaną strukturę każdy akt zajmuje z reguły całą stronę w księdze. Akt

¹ Opis ksiąg tabelarycznych zawiera opracowanie Tomasza Dzikiego (Dziki 2013).

urodzenia zawiera sporządzony na marginesie strony numer porządkowy, imię i nazwisko dziecka oraz, nieobowiązkowo, nazwę miejscowości. Narracja rozpoczyna się od słów *Состоялось в...*, po czym następuje opis zdarzenia zawierający nazwę miejscowości, datę i godzinę dokonania obrzędu, dane osoby zgłaszającej i proszącej o sakrament, osoby, której akt dotyczy, oraz rodziców chrzestnych i świadków zgłoszenia narodzin dziecka, nazwisko duchownego dokonującego obrzędu oraz podpisy osób.

Akt małżeństwa ma podobną strukturę. Zawiera on nazwę miejscowości, datę ślubu, dane świadków, pana młodego, panny młodej, informację o zapowiedziach, dane duchownego udzielającego ślubu oraz podpisy.

Akt zgonu w formie narracyjnej poza datą, godziną i nazwą miejscowości zawiera dane osoby zmarłej, dwóch świadków zgłaszających oraz duchownego, a także ich podpisy.

W niektórych narracyjnych księgach metrykalnych po każdej części zamieszczony jest indeks osób ochrzczonych, zmarłych i zaślubionych. Należy też zaznaczyć, iż księgi narracyjne mogą się różnić między sobą: jedne narracje są mniej rozbudowane, drugie bardziej, jedne zawierają więcej informacji, inne mniej.

Ewa Majewska słusznie zauważa, iż chrzest jest ważnym wydarzeniem w życiu człowieka. Odbywa się on w obecności rodziców chrzestnych, których rolą jest dbanie o życie religijne ochrzczonego dziecka (Majewska 2014, 842). Podczas obrzędu chrztu dziecku lub osobie zmieniającej wyznanie nadawane jest imię. Istotną kwestią jest motywacja w nadawaniu bądź przyjmowaniu określonego imienia. Według Zofii Abramowicz, na podstawie metryki urodzenia nie można wyłonić „całego skomplikowanego bogactwa motywacyjnego, decydującego o wyborze imienia przez rodziców” (Abramowicz 1993, 27), jednak niektóre dane pozwalają „ustalić imiona przyniesione oraz odziedziczone po rodzicach lub innych krewnych” (Abramowicz 1993, 27). Czynnikiem kierującymi rodzicami przy wyborze imienia są: religia i kult świętych, wpływ duchowieństwa, tradycja nadawania imion kalendarzowych, tradycja nadawania imion dziedziczonych, moda (Kresa 2013, 105-108). W artykule dotyczącym imiennictwa prawosławnej parafii we Włocławku dokonałem analizy materiału pod kątem motywacji i stwierdziłem, iż imiona dziedziczone (nadawane na cześć osób bliskich) i „przyniesione” są stosunkowo nieliczne. Jednocześnie zwróciłem wówczas uwagę na problem metodologiczny związany z imionami „przyniesionymi”. Czy są to wyłącznie imiona zanotowane w kalendarzu w dniu urodzin dziecka? Jeżeli dzień pamięci danego świętego przypada chociażby następnego dnia po narodzinach

dziecka, to też mamy do czynienia z imieniem „przyniesionym”? A jeśli okres ten wynosi pięć dni lub więcej? Być może tego typu imiona również należałoby rozpatrywać jako „przyniesione” (Duszyński 2012, 79). Monika Kresa pisze, iż „kalendarz mógł być czynnikiem decydującym o nadaniu dziecku jakiegoś imienia nie tylko wówczas, kiedy dziecko to urodziło się w dniu wspomnienia jakiegoś świętego”. Badaczka za imiona przyniesione uznaje „imię dziecka urodzonego do 10 dni przed wspomnieniem świętego, którego imię otrzymało, bądź do 10 dni po tym wspomnieniu” (Kresa 2013, 108). Autorka wiąże to ograniczenie z faktem, iż w aktach, w których zapisywano dzień urodzenia i dzień chrztu, różnica między nimi wynosiła maksymalnie 10 dni. Z kolei z wyliczeń Magdaleny Ziółkowskiej-Mówki, dotyczących imion starobrzędowców, wynika, iż w XIX wieku nadawali oni imiona świętych czczonych do czterdziestego dnia przed lub po narodzinach bądź z odchyleniem do ośmiu dni przed lub po urodzeniu, rzadziej zaś wybierali imię z dnia narodzin (Ziółkowska-Mówka 2015, 106-107). Problem interpretacji imion z kalendarza poruszyli również w swoim tekstach Sławomir Dziadkowiec (2000) i Marzena Guz (2014). Zdaniem Dziadkowca imiona nadawane w ten sposób zapisywane są w kalendarzu w dniu narodzin dziecka lub w najbliższym sąsiedztwie czasowym. Autor ma wątpliwości, jak to najbliższe sąsiedztwo rozumieć, do jakich granic można je rozciągnąć (Dziadkowiec 2000, 168-169). Guz z kolei – ze względu na niemożliwość jednoznacznego rozstrzygnięcia, kiedy imiona należy traktować za przyniesione, a kiedy nie – pominęła w swoich badaniach tę grupę imion, ograniczając się do przeanalizowania dziedziczenia imion po rodzicach lub rodzicach chrzestnych (Guz 2014, 274-275).

Motywacja imienia nie była zapisywana w rozpatrywanych przeze mnie aktach metrykalnych parafii prawosławnych Kujaw wschodnich i ziemi dobrzyńskiej. Wyjątek stanowi księga tabelaryczna z Lipna z 1913 roku, kiedy to ksiądz w rubryce imię osoby urodzonej dopisywał w nawiasie, na cześć którego świętego imię to zostało nadane. W aktach parafii w Lipnie z innych lat ten sam ksiądz zasady takiej nie stosował, tzn. zapisywał samo imię bez podawania motywacji religijnej. Wykaz imion nadanych na cześć świętych parafii lipnowskiej z 1913 roku przedstawia tabela 1.

Z poniższych przykładów wynika, iż imię nadawano na cześć świętego, którego dzień pamięci przypada w miesiącu urodzin lub chrztu dziecka, ewentualnie w miesiącu poprzedzającym lub następującym po tym dniu, a nawet jeszcze później (*Николай*, dzień pamięci świętego – 9 maja, narodziny dziecka – 1 marca; *Марія*, dzień pamięci świętego – 22 lipca, narodziny dziecka – 17 maja). Zachowana jest zatem zasada nadawania imion świętych czczonych do

czterdziestego dnia przed lub po narodzinach. W jednym wypadku wybrano imię z dnia narodzin (*Петръ*, 5 października). Jedyne imię *Михаилъ* odbiega od tej zasady, gdyż dzień pamięci świętego przypada na 8 listopada, zaś dziecko urodziło się 21 kwietnia.

Tabela 1. Imiona dzieci ochrzczonych w 1913 roku w parafii w Lipnie

Data narodzin	Data chrztu	Imię ochrzczonego dziecka i dzień wspomnienia świętego, na którego cześć nadano imię
3 stycznia	6 stycznia	<i>Юаннь</i> , 7 stycznia (Jan Chrzciciel)
26 grudnia 1912 r.	22 stycznia	<i>Ксеня</i> , 24 stycznia
11 maja 1911 r.	3 lutego	<i>Елена</i> , 21 maja
11 lutego	2 marca	<i>Нина</i> , 14 stycznia
1 marca	25 marca	<i>Николай</i> , 9 maja
21 kwietnia	26 kwietnia	<i>Михаилъ</i> , 8 listopada
17 kwietnia	28 kwietnia	<i>Ермогенъ</i> , 12 maja
17 maja	9 czerwca	<i>Марія</i> , 22 lipca
2 lipca	25 sierpnia	<i>Владимиръ</i> , 15 lipca
20 lipca	22 września	<i>Борисъ</i> , 24 lipca
12 września	26 września	<i>Алексій</i> , 5 października
5 października	6 października	<i>Петръ</i> , 5 października
5 października	6 października	<i>Анна</i> , 2 października
11 listopada	17 listopada	<i>Екатерина</i> , 24 listopada
6 marca 1912 r.	26 grudnia 1913 r.	<i>Григорій</i> , 12 marca
4 października	29 grudnia	<i>Сергій</i> , 25 września

W aktach metrykalnych z Kujaw wschodnich i ziemi dobrzyńskiej zapisywano także osoby, które dokonały konwersji z katolicyzmu, luteranizmu/ewangelicyzmu lub judaizmu na prawosławie. Wraz z przyjęciem nowego wyznania mogły one, lecz nie musiały, zmienić imię. Imiennictwo tej grupy osób ochrzczonych w parafii włocławskiej omówiłem w innym miejscu (Duszyński 2012, 80-81). Tu powtórzę tylko, iż z ksiąg z Włocławka wynotowa-

łem osiem wpisów dotyczących osób zmieniających wyznanie: pięć osób z wiary katolickiej, dwie z judaizmu, jedna z wiary ewangelickiej. Jeżeli dotychczasowe imię miało odpowiednik prawosławny, zachowywano je, dostosowując tylko jego formę do formy używanej w Cerkwi (*Стефания* → *Стефанида*, *Мариянна* → *Мариамна*) lub nie dokonywano żadnych zmian (*Игнатий*). W jednym przypadku nadano imię zbliżone fonetycznie do poprzedniego (*Станислава* → *Стефанида*). W trzech pozostałych wypadkach dokonano całkowitej zmiany imienia (*Хая-Рыфка* → *Александра*, *Марта-София* → *Екатерина*, *Эстэра* → *Татіана*, *Эмилиа* → *Нина*) (Duszyński 2012, 81).

Z ksiąg parafii lipnowskiej wyekscerpowałem dwa imiona konwertytek katolicyzmu: *Антонина* i *Стефанида*. Zachowały one swoje imiona sprzed zmiany wyznania.

W parafii rypińskiej zanotowano nieliczne przypadki konwersji na prawosławie (13) z katolicyzmu i luteranizmu. Prawie połowa konwersji nie wiązała się ze zmianą imienia (*Димитрій*, *Иосифъ*, *Сергій*, *Стефанъ*, *Эмилиа*, *Прокофій*). Siedem osób wraz z nowym wyznaniem przyjęło nowe imię, zaczerpnięte z kalendarza cerkiewnego. Zamianie podlegały imiona nieprzyjęte w antroponomii rosyjskiej, np. charakterystyczna dla imiennictwa niemieckiego formacja składająca się z trzech imion *Бруно-Германъ-Вильгельмъ* → *Прокопій* czy polskie *Изыдоръ* → *Константинъ*, *Михалина* → *Вѣра*, *Фелиція* → *Наталія*, *Хенрык* → *Владиміръ*. Imiona świętych Kościoła katolickiego *Станиславъ*, *Аполлонія* zmieniono na *Владиміръ* i *Пелагія*. Wszystkie nowo przyjęte imiona znajdują się w spisie imion świętych prawosławnych (Олейникова 2008).

W parafii aleksandrowskiej zanotowano przypadki konwersji na prawosławie głównie z katolicyzmu, ale także z wiary luteranckiej. Podobnie jak w poprzedniej parafii, nie zmieniano imion istniejących w kalendarzach prawosławnych (*Варвара*, *Марія*, *Татіана*, *Александръ*, *Антоній*). Zmiany dokonywano, kiedy stare imiona były charakterystyczne dla wyznania katolickiego. Wówczas przyjmowano nowe imię, wybierając je ze spisu imion świętych prawosławnych (*Маріанна* → *Екатерина*, *Маріанна* → *Ольга*, *Іуліанна* → *Іулія*, *Юзефа* → *Наталія*, *Янина Юлія* → *Анна*). Dwoje neofitów, wcześniej wyznawców luteranizmu, spośród dotychczas noszonych dwojga czy trojga imion zdecydowało się pozostawić jedno z nich, zarejestrowane w kalendarzu imion prawosławnych: *Адольфъ Александръ Албертъ* → *Александръ*, *Анна Екатерина* → *Анна*. Ostatni wypadek jest szczególnie interesujący, albowiem oba imiona (*Анна*, *Екатерина*) znajdują się w spisie

imion prawosławnych. Zachowanie po zmianie wyznania tylko jednego z nich świadczy najprawdopodobniej o dostosowaniu się do norm systemu antropomicznego prawosławnych, którego cechą charakterystyczną jest brak wieloimienności (Abramowicz 1993, 76).

Jak wynika z przytoczonych powyżej przykładów, księgi metrykalne są cennym źródłem badań socjoonomastycznych. Na ich podstawie badać można również m.in. wzajemne wpływy językowe (wpływy wschodniosłowiańskie, polskie, żydowskie i niemieckie) w antroponimii badanego obszaru, warianty imion, motywy nadawania imion na chrzcie czy wieloimiennosc wśród rodziców, rodziców chrzestnych i świadków, którymi mogły być osoby wyznania katolickiego bądź luterańskiego.

Źródła

- Archiwum Państwowe w Toruniu, Oddział we Włocławku.
Akta Stanu Cywilnego Parafii Prawosławnej w Aleksandrowie Kujawskim, nr zespołu 17.
Akta Stanu Cywilnego Parafii Prawosławnej w Rypinie, nr zespołu 819.
Akta Stanu Cywilnego Parafii Prawosławnej w Lipnie, nr zespołu 820.
Akta Stanu Cywilnego Parafii Prawosławnej we Włocławku, nr zespołu 1099.

Literatura

- Abkowicz M., 2008, *Karaimska antroponimia w XIX i XX w. w świetle ksiąg metrykalnych Karaimskiego Zarządu Duchownego w Trokach*, [w:] *Orientalis Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos visuomenės tradicijoje: Totoriai ir Karaimai. Orient w tradycji społeczeństwa Wielkiego Księstwa Litewskiego: Tatarzy i Karaimi*, pod red. T. Bairašauskaitė, H. Kobeckaitė i G. Miškinienė, G. Vilnius, s. 169-178.
- Abramowicz Z., 1993, *Imiona chrzestne białostoczan w aspekcie socjolingwistycznym (lata 1885-1985)*, Białystok.
- Abramowicz Z., 2010, *Antroponimia Żydów białostockich*, Białystok.
- Borek H., 1978, *Socjolingwistyczne aspekty imiennictwa*, „Onomastica” XXIII, s. 163-175.
- Bubak J., 1986, *Proces kształtowania się polskiego nazwiska mieszczańskiego i chłopskiego*, Kraków.
- Dacewicz L., 2012, *Antroponimia Tatarów polsko-litewskich w przekroju historycznym*, Białystok.
- Dacewicz L., 2013, *Księgi metrykalne dawnych parafii mahometańskich w Polsce jako źródło do badania antroponimii Tatarów litewsko-polskich*, [w:] *Cum reverentia, gratia, amicitia... Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Bogdanowi Walczakowi*, pod red. J. Migdał i A. Piotrowskiej-Wojaczyk, Poznań, s. 357-366.

- Dacewicz L., 2015a, *Rusyfikacja nazewnictwa osobowego w katolickich księgach metrykalnych Dekanatu białostockiego w okresie zaboru (lata 1865-1918)*, „Slavia Orientalis” LXIV, nr 2, s. 363-374.
- Dacewicz L., 2015b, *Sposoby identyfikacji osób w księgach metrykalnych Parafii Rzymsko-Katolickiej w Sokółce w okresie zaboru rosyjskiego (lata 1865-1918)*, „Studia Wschodniosłowiańskie” XV, s. 227-237.
- Dobrowolski K., 1920, *Znaczenie metryk kościelnych dla badań naukowych*, „Rocznik Towarzystwa Heraldycznego we Lwowie” V, s. 90-110.
- Duszyński H., 2012, *Imiennictwo osobowe w najstarszych księgach metrykalnych parafii prawosławnej św. Mikołaja we Włocławku*, [w:] *Beiträge der europäischen Slavistischen Linguistik (POLYSLAV)*, Band 15, pod red. E. Kislovej, K. Knapik-Gawin, E. Kubickiej, K. Szafranca, M. Tomancovej i S. Ulrich, München, s. 76-82.
- Dziadkowiec S., 2000, *Imiona mieszkańców wsi Pcim i motywacje ich nadawania latach 1617-1899 oraz współcześnie*, „Onomastica” XLV, s. 165-190.
- Dziki T., 2013, *Informacja do zespołu akt: Akt stanu cywilnego Parafii Prawosławnej św. Mikołaja we Włocławku z lat 1906-1912. Zespół nr 1099*, komputeropis.
- Fiszbak J., 1997, *Metryki kościelne jako źródło badań procesów nazwiskotwórczych*, [w:] *Studia i Materiały Polonistyczne*, t. 3, pod red. S. Gali, Piotrków Trybunalski, s. 133-144.
- Guz M., 2013, *Identyfikacja osób w księdze chrztów parafii reszelskiej z lat 1579-1580*, „Onomastica” LVII, s. 145-154.
- Guz M., 2014, *Imiona nadawane w parafii miejskiej w Reszlu w latach 1579-1604*, „Onomastica” LVIII, s. 271-278.
- Iglewska S., 2015, *Aspekty socjolingwistyczne w badaniach procesu ewolucji systemu antroponimicznego. Zarys tematu*, „Ogrody Nauk i Sztuk” 5, s. 327-330.
- Klisiewicz E., 1983, *Wartość metryk kościelnych dla badań onomastycznych (na przykładzie Ksiąg Parafialnych z Rudawy koło Krakowa z lat 1570-1897)*, [w:] *Warsztat współczesnego onomasty*, pod red. D. Kopertowskiej, Kielce, s. 30-34.
- Kotecki R., 2009, *Rejestracja metrykalna wiernych w świetle potrydenckiego ustawodawstwa Kościoła Katolickiego (ze szczególnym uwzględnieniem prawodawstwa diecezji Chełmińskiej, Gnieźnieńskiej, Płockiej i Włocławskiej)*, „Nasza Przeszość” 112, s. 135-179.
- Kresa M., 2011, *Księgi metrykalne jako źródło i program EXCEL jako narzędzie badań antroponimicznych*, [w:] *Badania historycznojęzykowe. Stan, metodologia, perspektywy*. Biblioteka LingVariów, t. 14, pod red. B. Dunaja i M. Raka, Kraków, s. 399-411.
- Kresa M., 2013, *Antroponimia historycznego pogranicza mazowiecko-podlaskiego w XVIII wieku na przykładzie parafii Stoczek w ówczesnym dekanacie kamieńczykowskim. Imiona*, Warszawa.
- Kuchta A., 2013, *Imiona chrzestne w metrykach chrztów parafii rzymsko-katolickiej p.w. św. Józefa w Korczówce (lata 1928-1938)*, „Studia Wschodniosłowiańskie” 13, s. 47-59.

- Kuć J., 2011, *Antroponimia pogranicza podlasko-mazowieckiego (na podstawie XVII-wiecznych ksiąg parafialnych z Mokobód)*, Siedlce.
- Kulupa A., 2010, *Sposoby identyfikowania kobiet w poznańskich księgach kancelarii kościelnej (na materiale ksiąg metrykalnych kolegiaty św. Marii Magdaleny w Poznaniu)*, [w:] *Miasto w perspektywie onomastyki i historii*, pod red. I. Sarnowskiej-Gieffing i M. Graf, Poznań, s. 177-185.
- Majewska E., 2013a, *Charakteristische Züge des männlichen Vornamenschatzes der deutschen Protestanten anhand der Taufregister der Braunschweiger Evangelisch-Lutherischen Kirchengemeinde St. Katharinen*, „Acta Onomastica” LIV, s. 194-204.
- Majewska E., 2013b, *Konfession und Namengebung: Vornamen der katholischen und evangelischen Frauen im niederländischen Sprachraum vom Anfang des 19. Jahrhunderts bis zum Ausgang des 20. Jahrhunderts*, [w:] *Name and Naming. Proceedings of the Second International Conference on Onomastics*, Onomastics in Contemporary Public Space, pod red. O. Felecan, Cluj-Napoca, s. 575-584.
- Majewska E., 2014, *Einfluss der Patennamen auf die Namengebung der Täuflinge im 20. Jahrhundert in Deutschland, Belgien, den Niederlanden und Polen*, [w:] *Els noms en la vida quotidiana. Actes del XXIV Congrés Internacional d'ICOS sobre Ciències Onomàstiques. Annex. Secció 5*, pod red. J. Tort-Donada, M. Montagut i Montagut, Barcelona, s. 842-852, <http://www.gencat.cat/lleugua/BTPL/ICOS2011/087.pdf> [dostęp: 16.05.2016].
- Mordań M., 2012, *Вариантность имен собственных и их грамматические особенности (на материале метрических записей Св.-Михайловского прихода в г. Бельск Подляиский)*, „Linguodidactica” XVI, s. 117-135.
- Nikitiuk A., 2014, *Imiona mieszkańców hajnowskich parafii prawosławnych jako przejaw procesów asymilacyjnych*, „Studia Wschodniosłowiańskie” 14, s. 315-322.
- Pluskota T., 2009, *Imiona chrześcijańskie zarejestrowane w białowieskiej cerkwi i parafii prawosławnej na przełomie XIX i XX wieku oraz w okresie międzywojennym*, [w:] *Polsko-białoruskie związki językowe, literackie, historyczne i kulturowe XI*, pod red. M. Kondratiuka i B. Siegienia, Białystok, s. 195-203.
- Pluskota T., 2015, *Nazwiska zarejestrowane w białowieskiej cerkwi i parafii prawosławnej na przełomie XIX i XX wieku*, [w:] *Rosja w dialogu kultur*, t. 1, pod red. K. Dembskiej i M. Głuszkowskiego, Toruń, s. 237-251.
- Rudnicka-Fira E., 2013, *Imiennictwo krakowian od XVI do XVIII wieku na tle historii i kultury*, Kraków.
- Skowronek K., 2013, *Inspiracje socjologiczne w polskiej onomastyce – stare i nowe związki*, „Socjolingwistyka” XXVII, s. 31-41.
- Słaby M.A., 1999, *Nazwiska suwalskich filiponów (na podstawie akt chrztów, ślubów i zgonów USC w Suwałkach)*, [w:] *Nazewnictwo na pograniczach etniczno-językowych*, pod red. Z. Abramowicz i L. Dacewicz, „Studia Slawistyczne” 1, s. 288-293.

- Snarski K., 2010, *Wspólnota staroobrzędowców w świetle suwalskich akt stanu cywilnego z lat 1849-1866*, [w:] *Staroobrzędowcy za granicą*, pod red. M. Głuszkowskiego i S. Grzybowskiego, Toruń, s. 57-67.
- Stachurska M., 1994, *Wieloimiennosc na podstawie metryk parafialnych Miechowa*, „Onomastica” XXXIX, s. 179-184.
- Sudakiewicz L.B., 2011-2012, *Słownik nazwisk mieszkańców Ziemi Złotowskiej*, cz. 1-2, Koszalin.
- Szuta J., 2014, *Słownik nazwisk mieszkańców parafii Jeleńcz pod Tucholą (1596-1831)*, Słupsk.
- Zielińska A., 2012, *Imiona chrzestne wśród katolików i ewangelików w Toruniu w XIX i początku XX wieku*, „Rocznik Toruński” 39, s. 161-193.
- Ziółkowska-Mówka M., 2015, *Motywy kierujące polskimi starowiercami przy wyborze imienia dla dziecka*, [w:] *Rosja w dialogu kultur*, t. 1, pod red. K. Dembskiej i M. Głuszkowskiego, Toruń, s. 101-114.
- Олейникова Т., 2008, *Твое православное имя*, Москва.

**The Orthodox Parish registry books from Kujawy and Dobrzyń Land
in the Late 19th and Early 20th Century as a source of socioonomastics studies
Summary**

In the past, religion used to play a very important role in the giving of proper names. The object of this study is to show the Orthodox Parish registry books as a valuable source of the socioonomastics studies. The given names of the Orthodox Church members and the converts to the Orthodox Christianity in Cuyavia and Dobrzyń Land can be determined by the Orthodox calendar. This paper focuses on the baptismal names of Włocławek, Rypin, Lipno and Aleksandrów Kujawski.